

ارزیابی عملکرد سیاست خصوصی سازی از طریق شاخص های مالی / عملیاتی شرکت های واگذار شده *

نویسندگان: دکتر اکبر کمیجانی^۱
مهری رحیمی فر^۲

چکیده

بدنبال مطرح شدن موضوع عدم کارایی های ناشی از فعالیت مجموعه بنگاه ها و شرکت های دولتی در اقتصاد کشور، در ایران نیز همچون دیگر کشورها، سیاست خصوصی سازی به عنوان یکی از راه حل های بهبود عملکرد مدنظر تصمیم گیران قرار گرفت.

خط مشی های قانون برنامه اول توسعه و تبصره ۳۲ این قانون به عنوان اولین رهنمودهای حقوقی، قانونی و سیاستی در زمینه تعیین تکلیف وضعیت مالی، عملیاتی شرکت های دولتی نقطه آغازی برای بررسی و مطالعه تصمیم گیری، ارزیابی و اولویت بندی در واگذاری شرکت های دولتی قرار گرفت.

مطالعه در خصوص اقدامات انجام شده از سوی دستگاه های واگذار کننده سهام و عوامل تصمیم گیر نشان می دهد که اهداف اصلی و اولیه خصوصی سازی در بسیاری موارد فراموش شده و یا تحت الشعاع اهداف فرعی قرار گرفته است. طی سال های اجرای سیاست خصوصی سازی، عمدتاً سازمان صنایع ملی ایران، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران و بانک صنعت و معدن سهام شرکت های تحت پوشش و

* این مقاله براساس طرح تحقیقاتی "ارزیابی عملکرد خصوصی سازی و شناسایی موانع و تنگناهای اجرایی آن در ایران" که موضوع قرارداد ۸۰/۸۴۸ م، مورخ ۷۴/۹/۲۰ مابین معاونت امور اقتصادی وزارت امور اقتصادی و دارایی و معاونت پژوهشی دانشگاه تهران است، استخراج و تنظیم شده است. مجری این طرح دکتر اکبر کمیجانی، کارشناسان و همکاران طرح خانم مهری رحیمی فر و آقایان حسن خوشپور و محمدرحیم احمدوند می باشند.

۱- دانشیار دانشکده اقتصاد - دانشگاه تهران

۲- کارشناس اقتصادی - معاونت امور اقتصادی وزارت امور اقتصادی و دارایی

تابعه خود را به فروش رسانده‌اند که حتی در برخی موارد فروش سهام در حدی صورت نگرفته است که مدیریت و یا مالکیت شرکت به بخش خصوصی انتقال یافته باشد.

در این مقاله که به تحلیل خرد عملکرد شرکت‌های واگذار شده پرداخته شده است، حتی‌الامکان سعی گردیده تا ابعاد مختلف واگذاری با رعایت روش‌های مختلف واگذاری (بورس، مزایده و مذاکره)، عرضه کنندگان مختلف سهام (سازمان‌های متولی امر واگذاری) و درصد سهام واگذار شده (شرکت‌هایی در نمونه مورد بررسی واقع شده‌اند که تماماً و یا بیش از ۵۰ درصد سهام آنها به بخش خصوصی واگذار شده است) مورد توجه قرار گیرد. در واقع در تحلیل خرد سیاست خصوصی‌سازی کوشش شده است تا اثرات اجرای سیاست خصوصی‌سازی با استفاده از برخی شاخص‌های مالی / عملیاتی در شرکت‌های واگذار شده از جمله شاخص‌های سودآوری عملکرد (نسبت سود به فروش)، فروش سرانه و سود سرانه، درصد استفاده از ظرفیت‌های اسمی و تحلیل مقایسه‌ای آنها طی سال‌های قبل و بعد از اجرای سیاست واگذاری، چگونگی دستیابی به اهداف اساسی خصوصی‌سازی (از جمله ارتقاء کارآیی فعالیت‌های واگذار شده، بهبود شیوه‌های مدیریت و حضور مؤثرتر بخش خصوصی در تداوم فعالیت‌ها) مورد تحلیل قرار گیرد. متدولوژی بکار گرفته شده در این مقاله انتخاب یک نمونه از میان شرکت‌های واگذار شده و ارزیابی عملکرد این شرکت‌ها طی سال‌های پس از خصوصی‌سازی از طریق شاخص‌های مذکور می‌باشد.

در مجموع نتایج بدست آمده نشان می‌دهد که شاخص‌های سودآوری و فروش در اکثر شرکت‌های واگذار شده از روند صعودی و مثبت برخوردار بوده که البته افزایش سطح عمومی قیمت‌ها طی سال‌های اجرای سیاست خصوصی‌سازی در بروز این پدیده بی‌تأثیر نبوده است. شاخص اشتغال در اغلب شرکت‌های واگذار شده (به روش مذاکره و مزایده) افزایش یافته است و همچنین شاخص سودآوری عملکرد (نسبت سود به فروش) در اغلب شرکت‌های نمونه مورد بررسی تحت هر یک از روش‌های واگذاری اعم از بورس و یا مزایده (مذاکره) از روند افزایشی طی سال‌های پس از واگذاری برخوردار بوده است.

مقدمه

گردید. با توجه به نقش و اهمیت بازار بورس اوراق بهادار در فرآیند واگذاری طی سال‌های اجرای سیاست خصوصی‌سازی و سهولت دستیابی به آمار و اطلاعات مربوط به شرکت‌های خصوصی شده از طریق مکانیزم فوق، در نمونه مورد ارزیابی (شامل ۳۶ شرکت)، عمده شرکت‌های انتخاب شده

فرآیند اجرای سیاست خصوصی‌سازی در کشور نشان می‌دهد که متعاقب تدوین برنامه اول توسعه اقتصادی و براساس مصوبه هیأت وزیران، در تاریخ ۱۳۷۰/۲/۲۹ تعداد ۳۹۱ شرکت دولتی جهت واگذاری به بخش خصوصی از طریق روش‌های مختلف بورس، مزایده و مذاکره انتخاب

۳۶ درصد توسط بانک صنعت و معدن (۱۳ شرکت) و ۱۴ درصد توسط سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران (۵ شرکت) واگذار گردیده‌اند. مطالعه بر روی ترکیب خریداران سهام در این شرکت‌ها نشان می‌دهد که بعضاً نقش هر یک از این سازمان‌ها در شرکت‌های واگذار شده تا حدودی حفظ شده است. توضیح اینکه در نمونه مورد بررسی تنها دو شرکت (افست و خوراک دام پارس) هستند که دستگاه‌های واگذار شده آنها دیگر ارگان‌های دولتی و بخش عمومی بوده است (سازمان مالی گسترش مالکیت واحدهای تولیدی و بنیاد شهید انقلاب اسلامی) که به لحاظ اینکه به طور کامل به بخش خصوصی واگذار شده‌اند همچنان در نمونه مورد نظر حفظ شده‌اند.

در عین حال شرکت‌های مورد بررسی قابل طبقه‌بندی در گروه‌های مختلف صنعت به شرح زیر می‌باشند:

صنایع مواد غذایی (۲ شرکت)، صنایع نساجی (۷ شرکت)، صنایع کانی غیرفلزی (۶ شرکت)، صنایع شیمیایی (۶ شرکت)، صنایع متفرقه (۲ شرکت) و صنایع محصولات فلزی (۱۳ شرکت). بدین ترتیب ملاحظه می‌شود که اکثر زیربخش‌های صنعتی در نمونه مورد بررسی در جریان امر واگذاری قرار گرفته‌اند.

ذکر این نکته ضروری است که منظور از تحلیل خرد عملکرد شرکت‌های واگذار شده آن بوده است تا ابعاد مختلف واگذاری با رعایت نکات زیر مورد توجه قرار گیرد:

۱- روش‌های مختلف واگذاری (بورس - مزایده -

شرکت‌هایی هستند که از طریق روش بورس به بخش غیردولتی واگذار شده‌اند. لازم به ذکر است که عملاً در جریان امر واگذاری حدود ۶۰ درصد از کل سهام واگذار شده توسط سازمان‌ها و ارگان‌های مختلف از طریق بورس انجام گرفته است. در این حال اگر کل شرکت‌های قابل واگذاری هم چنانکه قبلاً گفته شد ۳۹۱ شرکت در نظر گرفته شود، مشاهده می‌شود که در طول سال‌هایی که از جریان واگذاری فعالیت‌ها به بخش خصوصی می‌گذرد (۷۴-۱۳۶۸) تنها ۳۲ شرکت بطور کامل از طریق بازار بورس واگذار شده‌اند که با توجه به حجم بالای شرکت‌های قابل واگذاری روند کند و آهسته‌ای که از جریان امر واگذاری مشاهده می‌شود و با توجه به نقش بااهمیت و بسزای بازار بورس در جریان واگذاری‌ها، مدت زمان زیادی نیاز خواهد بود تا از طریق روش‌های گوناگون کل شرکت‌های مذکور به بخش غیردولتی واگذار گردند.

البته به منظور تعمیم نتایج حاصله و امکان ارزیابی وضعیت شرکت‌های واگذار شده به طریق مذاکره و مزایده نیز با پی‌گیری‌های به عمل آمده یک نمونه کوچک شامل ۵ شرکت که از طریق روش مذاکره (مزایده) به بخش خصوصی واگذار شده‌اند، از طریق شاخص‌های مختلف مالی / عملیاتی طی سال‌های قبل و بعد از واگذاری مورد تحلیل قرار گرفته است.

قابل توجه است که در نمونه مورد نظر مشتمل بر ۳۶ شرکت در این تحلیل، ۴۵ درصد از شرکت‌ها توسط سازمان صنایع ملی ایران (۱۶ شرکت)،

مذاکره)

ذکر این نکته ضروری است که متأسفانه به لحاظ ضعف اطلاعات که در برخی موارد در ارتباط با بعضی شاخص‌های مورد نظر وجود داشته است، تحلیل دقیق و همه جانبه اثرات خصوصی سازی بر روند شکل‌گیری جدید فعالیت شرکت‌های خصوصی میسر نگردید و تنها با توجه به اطلاعات موجود به ارائه تحلیل‌های مورد نظر پرداخته شده است.

تحلیل عملکرد وضعیت شرکت‌های واگذار شده به روش بورس

همچنان‌که گفته شد، به لحاظ اهمیت و نقش بسزای بازار بورس اوراق بهادار تهران در جریان امر واگذاری، نمونه مورد نظر در این تحلیل دربرگیرنده ۳۱ شرکت تولیدی - صنعتی می‌باشد که در گروه‌های مختلف صنایع شامل صنایع غذایی (۳ شرکت)، صنایع نساجی (۷ شرکت)، صنایع کانی غیرفلزی (۶ شرکت)، صنایع شیمیایی (۶ شرکت)، صنایع فلزی (۳ شرکت) و صنایع چوب (۶ شرکت) قابل طبقه‌بندی بوده و طی سال‌های اجرای سیاست واگذاری (۷۴-۱۳۶۸) از طریق بازار بورس به بخش خصوصی واگذار گردیده‌اند. در این قسمت به منظور تحلیل عملکرد شرکت‌های واگذار شده به روش بورس ابتدا تحلیل شاخص‌های کلی فعالیت شرکت‌های مزبور از جمله ماهیت تولید و ارتباط آن با روش واگذاری، سهامداران عمده پس از واگذاری و حجم واگذاری‌های به عمل آمده مورد توجه قرار گرفته و آنگاه براساس آمار و اطلاعات در دسترس تحلیل

۲- عرضه کنندگان مختلف سهام (سازمان‌ها و ارگان‌های عمده در امر واگذاری)

۳- درصد سهام واگذار شده (شرکت‌هایی در نمونه مورد توجه قرار گرفته‌اند که یا تماماً به بخش غیردولتی واگذار شده‌اند و یا بیش از ۵۰ درصد سهام آنها واگذار شده است)

تحلیل وضعیت و عملکرد شرکت‌های مورد نظر طی سال‌های قبل و بعد از واگذاری در سه مرحله مورد ارزیابی قرار گرفته است. در مرحله اول بررسی روند فعالیت شرکت‌ها طی سال‌های قبل از واگذاری، در مرحله دوم، ارائه تصویری کلی از وضعیت واگذاری‌های به عمل آمده از طریق آگاهی از زمان واگذاری، روش واگذاری، میزان سهام واگذار شده، خریداران سهام، عرضه کنندگان سهام و بالاخره در مرحله سوم، مقایسه وضعیت شرکت‌های واگذار شده از طریق شاخص‌های مالی / عملیاتی نظیر سودآوری عملکرد، بازده دارایی‌ها و تولید و فروش سرانه، صورت پذیرفته است.

در مجموع تحلیل عملکرد شرکت‌های واگذار شده نشان می‌دهد که در اغلب این شرکت‌ها، سهم خریداران بخش خصوصی بسیار اندک و بعضاً کمتر از ده درصد بوده است و حاکی از حضور کماکان بخش‌های دولتی اعم از ارگان‌های بخش عمومی و یا بانک‌ها در ترکیب سهامداران عمده شرکت‌های واگذار شده می‌باشد. در عین حال شاخص سود و فروش در اغلب شرکت‌های مذکور طی سال‌های پس از واگذاری افزایش یافته است.

شرکت های واگذار شده مصرفی و در ۳۵٪ بقیه واسطه ای بوده است. مطالعات انجام شده نشان می دهد که نوع محصول تولیدی، نوع بازار، مقیاس تولید و تقاضای مربوط به کالای تولیدی از نظر توان ادامه رقابت توسط بخش خصوصی از جمله عوامل مهم در اتخاذ تصمیم نسبت به روش واگذاری شرکت ها می باشد. براین اساس ملاحظه می شود که در میان شرکت های مورد بررسی حدود ۶۷ درصد شرکت هایی هستند که از مقیاس تولید وسیع و حجم سرمایه گذاری زیاد برخوردار بوده و از طرف دیگر با بازار غیرانحصاری مواجه بوده اند که از این نظر اولویت روش بورس در واگذاری آنها چندان منافات نداشته و پذیرفته شده است. ضمن اینکه شرایط پذیرش سهام در بورس نیز به نوبه خود محدودیت هایی را ایجاد می نماید که علیرغم دارا بودن شرایط فوق در برخی واحدهای تولیدی - صنعتی، امکان حضور آنها در بازار بورس به منظور واگذاری میسر نمی گردد و لذا به ناچار سایر روش های واگذاری در انتقال آنها به بخش خصوصی استفاده شده است.

به عنوان مثال، برخی شرکت های واگذار شده از طریق مذاکره علیرغم تطبیق موقعیت آنها از لحاظ نوع کالای تولیدی، نوع بازار محصول، حجم سرمایه گذاری مورد نیاز و ... حائز شرایط پذیرش در بورس بوده اند لیکن شاخص سودآوری آنها منفی و در واقع زیان ده بوده اند. لذا شرایط اولیه و

شاخص های مالی / عملیاتی شرکت های واگذار شده مطابق با نمونه مورد نظر صورت پذیرفته است.^۳ اطلاعات تفصیلی راجع به مشخصات شرکت های مذکور در جدول شماره (۱)، شامل موضوع فعالیت، سال واگذاری، درصد سهام واگذار شده، روش واگذاری و ... ارائه گردیده است.

شاخص های ارزیابی فرآیند واگذاری

منظور از شاخص های ارزیابی فرآیند واگذاری، شاخص هایی هستند که روند واگذاری های به عمل آمده از نظر موضوع فعالیت شرکت واگذار شده، ماهیت تولید و روش واگذاری مربوطه، ترکیب سهامداران عمده پس از واگذاری، سازمان های عرضه کننده سهام و حجم واگذاری ها را طی مدت زمانی که از اجرای سیاست خصوصی سازی می گذرد با توجه به حجم شرکت های قابل واگذاری مورد بررسی قرار می دهد. به اختصار هر یک از شاخص های فوق در زیر مورد توجه قرار گرفته است.

موضوع فعالیت، ماهیت تولید و روش واگذاری

بر اساس اطلاعات موجود، در نمونه مورد بررسی مشتمل بر ۳۱ شرکت واگذار شده (به روش بورس) پس از بررسی های به عمل آمده می توان مشاهده نمود که نوع محصول تولیدی در ۶۵ درصد

۳- به منظور اطلاع دقیق از جزئیات مربوط به شرکت های انتخاب شده به منبع زیر مراجعه شود: طرح تحقیقاتی "ارزیابی عملکرد خصوصی سازی و شناسایی موانع و تنگناهای اجرایی آن در ایران" - معاونت امور اقتصادی - وزارت امور اقتصادی و دارایی - بهمن ۱۳۷۵

مذکور سهم خریداران بخش خصوصی بسیار اندک و بعضاً کمتر از ده درصد بوده است. به گونه‌ای که اطلاعات نشان می‌دهد تنها در ۱۴ درصد از شرکت‌های واگذار شده مورد بررسی، سهم بخش خصوصی در میان خریداران سهام این شرکت‌ها بیش از ۸۰ درصد می‌باشد. سایر خریداران شرکت‌های مزبور، شرکت سرمایه‌گذاری ملی ایران، بانک‌ها، سازمان صنایع ملی ایران، بنیاد شهید، سازمان مالی گسترش مالکیت واحدهای تولیدی و... بوده‌اند. (جدول شماره (۱) اطلاعات مربوط به سهامداران عمده پس از واگذاری را نشان داده است).

سازمان‌های عرضه‌کننده سهام

در نمونه مورد بررسی در این مقاله، ۴۵٪ از شرکت‌ها توسط سازمان صنایع ملی ایران، ۳۶٪ توسط بانک صنعت و معدن و ۱۴٪ توسط سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران واگذار گردیده‌اند. لازم به ذکر است که اطلاعات مربوط به عرضه‌کنندگان سهام طی سال‌های اجرای سیاست خصوصی‌سازی حاکی از آن است که تا پایان تیرماه ۱۳۷۴، عمده عرضه‌کنندگان سهام عبارت بوده‌اند از سه ارگان مذکور به ترتیب با سهمی معادل ۵۴/۷ درصد، ۱۷/۷ درصد و ۱۵/۵ درصد که بر این اساس اهمیت سازمان‌های مذکور در عرضه سهام شرکت‌های دولتی به بخش خصوصی نمایان می‌گردد. قابل توجه است که شرکت‌های تحت پوشش سازمان صنایع ملی ایران عمدتاً از طریق مصادره و رأی دادگاه صالحه تحت پوشش

اساسی پذیرش آنها در بورس تحقق نیافته است و در فرآیند واگذاری به سایر روش‌های واگذاری متوسل شده‌اند. به‌طور مثال شرکت تولید پيستون و شرکت تولید لوازم برق اتومبیل ایران که به روش مزایده واگذار گردیده‌اند. همچنانکه در قانون بورس اوراق بهادار نیز آمده است شرکت‌هایی امکان حضور در بورس را دارا می‌باشند که حداقل سه سال قبل از واگذاری سودآور بوده باشند. بدین ترتیب ملاحظه می‌شود که شرایط بازار، ماهیت تولید و نوع کالای تولیدی درکنار فراهم بودن یکسری مشخصات مالی - عملیاتی شرکت‌ها مجموعاً درانتخاب روش واگذاری شرکت‌های دولتی به‌بخش غیردولتی مؤثر خواهد بود.

ترکیب سهامداران عمده بعد از واگذاری

در تشخیص اینکه آیا واقعاً اطلاق بخش خصوصی به شرکت‌های واگذار شده امکان پذیر است یا نه تحلیل و ارزیابی شخصیت حقوقی سازمان‌های خریدار در شرکت‌های مورد مطالعه پرداخته شده است. نتایج این بررسی نشان می‌دهد که درخصوص شرکت‌های مزبور، سهم خریداران بخش خصوصی در شرکت‌های واگذار شده محدود بوده و کماکان حضور فعال بخش‌های دولتی اعم از ارگان‌های بخش عمومی و یابانک‌ها به‌عنوان سهامداران عمده شرکت‌های واگذار شده مطرح می‌باشند.

چنانکه بررسی درخصوص سازمان‌ها و دستگاه‌های خریدار سهام شرکت‌های مورد نظر در این مقاله نشان می‌دهد که در اغلب شرکت‌های

جدول ۱. اطلاعاتی راجع به برخی شرکت های واگذار شده از طریق بازار بورس اوراق بهادار تهران که مالکیت آنها به بخش غیر دولتی انتقال یافته است

نام شرکت	موضوع فعالیت	سال واگذاری	درصد سهام واگذار شده			دستگاه واگذارنده	روش واگذاری			نوع کالای تولیدی	در زمان واگذاری	بعد از جریان واگذاری		
			کل	سازمان	کارگران		بورس	مذاکره	مزایده			بخش خصوصی	بانکها	بخش عمومی
۱- صنایع بهشهر	تولید انواع پارچه	۱۳۶۸	۲۹/۸۳	۲۰/۷۵	۹/۰۸	س-ص-م	×	×	×	س-ص-م	۶۸	—	سازمان مالی گسترش (۱۰/۸)	
۲- تیغ ایران (اصیران)	تولید انواع تیغ	۶۸	۵۰/۶۳	۳۵/۳۹	۱۵/۲۴	س-ص-م	×	×	×	—	—	۲۱/۷	بنیاد شهید (۲۵/۲)	
۳- نقد لرستان	تولید شکر و...	۶۸	—	—	—	ب-ص-م	×	×	×	ب-ص-م	۹۷/۸	—	شرکت سرمایه گذاری ملی ایران (۲)	
۴- تولید کف	تولید مواد پاک کننده	۶۸	۳۲/۶۵	۲۷/۸۹	۴/۷۶	س-ص-م	×	×	×	س-ص-م	۵۰/۷	—	بنیاد شهید (۲۵/۲)	
۵- پشم شیشه ایران	تولید پشم و شیشه و...	۶۹	۳۳/۸۱	۲۲/۸۲	۱۰/۲۹	س-ص-م	×	×	×	س-ص-م	۶۷/۷	—	سازمان مالی گسترش (۱۴/۲)	
۶- کاشی اصفهان	تولید انواع کاشی و...	۶۸	۵/۶۸	۵/۶۸	—	ب-ص-م	×	×	×	ب-ص-م	۴۱	۱۶	بانک صنعت و معدن (۳۷/۷)	
۷- بسته بندی ایران	تولید ظروف فلزی و...	۶۸	۵۰/۳۵	۵۰/۳۵	—	س-ص-م	×	×	×	س-ص-م	۸۸/۸	—	شرکت سرمایه گذاری ملی ایران (۱۰)	
۸- پریمیت	تولید انواع ورق و لوله ساختمانی و فاضلاب	۶۸	—	—	—	ب-ص-م	×	×	×	سایر	۹۱/۵	—	شرکت سرمایه گذاری ملی ایران (۰/۵)	
۹- سیمان شمال	تولید سیمان سفید	۶۸	۳۳/۶۱	۳۳/۶۱	—	ب-ص-م	×	×	×	ب-ص-م	۲۰/۸	۸/۸	ب-ص-م (۵۱/۲)	
۱۰- نقد قهستان	تولید نقد و شکر و...	۷۰	۹۶/۵۸	۶۴/۸۱	۳۱/۸۷	س-ص-م	×	×	×	س-ص-م	۳/۴	—	س-ص-م (۹۶/۶)	
۱۱- آهست	چاپ و تکثیر و...	۶۸	—	—	—	س-ص-م	×	×	×	سازمان مالی گسترش	۱۲/۷	—	شرکت ها و مؤسسات دولتی (۴۹/۵)	

ادامه جدول ۱

نام شرکت	موضوع فعالیت	سال شروع و آغازی	درصد سهام و گذار شده			دستگاه	روش و گذارنده			نوع کلای تولیدی		ترکیب سهامداران عمده (درصد)				
			کل	سازمان	کارگران		بورس	مذاکره	مزایده	مصرفی	واسطای سرمایه‌ای	در زمان و گذاری	بعد از جوان و گذاری			
													بیش عمومی	بیش خصوصی	بانک‌ها	
۱۲- تولیدی تيم	تولید تنه‌های آکریلیک	۶۹	—	—	—	ب-س-م				x		ب-س-م	۴۷/۱	—	—	ب-س-م (۵۰/۳)
۱۳- کارتن ایران	تولید کارتن و...	۶۸	۵۱/۱۴	۳۲/۹	۱۶/۲۴	ب-س-م			x		x	ب-س-م	۷۲/۷	۲/۱	—	ب-س-م (۱۲)
۱۴- سیمان کرمان	تولید سیمان	۶۸	۳/۲۶	۲/۲۶	۱	ب-س-م			x		x	ب-س-م	۳۱/۳	۱۷/۴	—	ب-س-م (۴۱/۸)
۱۵- نساجی پروچرد	انواع نخ و پارچه	۶۹	—	—	—	ب-س-م			x		x	ب-س-م	۴۱/۱	۲۴/۱	—	ب-س-م (۵۴/۲)
۱۶- ابراج	پنچال و فریزر و...	۶۸	۶۱/۶۵	۶۱/۰۵	۰/۶	ب-س-م			x		x	ب-س-م	۵۲/۵	۲/۴	—	ب-س-م (۴۰/۵)
۱۷- خوراک دام پارس	خوراک دام	۶۸	—	—	—	ب-س-م			x		x	بنیاد شهید	۳۷/۸	—	—	بنیاد شهید (۶۴/۴)
۱۸- شیشه قزوین	تولید شیشه جام و...	۶۸	۰/۸۴	۰/۸۴	—	ب-س-م			x		x	ب-س-م	۵۷/۴	۳/۱	—	ب-س-م (۳۴)
۱۹- مصل و ابریشم کاشان	تولید انواع پارچه‌های مصل و...	۱۳۶۸	۴۹/۴۶	۳۵/۰۳	۱۴/۴۳	ب-س-م			x		x	ب-س-م	—	—	—	—
۲۰- پارس مینو	تولید محصولات دارویی	۱۳۶۸	۴۹/۰۹	۴۹/۰۹	—	ب-س-م			x		x	ب-س-م	—	—	—	شرکت‌ها و مؤسسات دولتی ۴۴/۲
۲۱- ایران برک	تولید پارچه و دوخت کت و شلوار	۱۳۶۸	۷۷/۸۱	۵۵/۲۵	۲۲/۵۶	ب-س-م			x		x	ب-س-م	۲۲/۵	—	—	بانک‌ها ۲/۵
۲۲- کارتن پارس	تولید انواع کارتن	۱۳۶۹	۵/۴۳	۵/۴۳	—	ب-س-م			x		x	ب-س-م	۴۲	—	—	ب-س-م ۳۳/۶
۲۳- ایران فرم	تولید انواع غذای چینی	۱۳۷۰	۳۰/۸۲	۲۴/۰۴	۲۶/۶۸	ب-س-م			x		x	سایر مؤسسات دولتی	۸۰/۱	—	—	ب-س-م ۸۱/۸
۲۴- فرش پارس	تولید فرش و...	۱۳۷۰	۲۰/۹۴	۱۸/۹۴	۲۰/—	ب-س-م			x		x	ب-س-م	۸۶/۸	—	—	ب-س-م ۵۴

ادامه جدول ۱

نام شرکت	موضوع فعالیت	سال واگذاری	درصد سهام واگذار شده	روش واگذاری			دستگاه	نوع کلای تولیدی	ترکیب سهامداران عمده (درصد)		نام شرکت	
				واگذارنده		میزان			بخش عمومی	بخش خصوصی		بانکها
				مذاکره	بورس							
۲۵- ایران ترانسفو	تولید انواع ترانسفورماتور	۱۳۷۰	—	—	—	×	×	بخش عمومی ٪۴۷/۸	٪۱۱/۷	—	۲۵- ایران ترانسفو	
۲۶- سرما آفرین	تولید چیر، پکیج، برج و ...	۱۳۷۰	۵۶/۸۰	۸۴/۸۶	—	×	×	س-ص-ص-ص ٪۲۹/۵	٪۲۰/۵	—	۲۶- سرما آفرین	
۲۷- پارس پامچال	تولید رنگ و رزین های صنعتی	۱۳۶۸	—	—	×	×	×	ب-ص-ص-ص ٪۴۴	٪۵۰/۵	٪۵/۲	۲۷- پارس پامچال	
۲۸- پسته بندی پارس	تولید انواع محصولات پسته بندی مقوایی	۱۳۶۹	—	—	×	×	×	ب-ص-ص-ص ٪۵۱/۶	٪۴۴/۸	—	۲۸- پسته بندی پارس	
۲۹- قوه پارس	تولید انواع باتری های خشک	۱۳۶۸	۲۷/۵۶	۳۱/۵۶	—	×	×	بانکها ٪۴۲/۸	٪۴۵/۴	٪۲/۴	۲۹- قوه پارس	
۳۰- دارویی ابوریحان	تولید محصولات دارویی	۱۳۷۰	۹۷/۵۴	۹۹/۸۶	—	×	×	س-ص-ص-ص ٪۳۲/۶	٪۵۷/۴	—	۳۰- دارویی ابوریحان	
۳۱- نقش ایران	تولید فرش ماشینی و ...	۱۳۷۰	۷۱/۸۳	۵۹/۵۶	۱۲/۳۷	×	×	س-ص-ص-ص ٪۲۹/۶	٪۶۰/۴	—	۳۱- نقش ایران	

* در نمونه مورد بررسی دو شرکت افست و خوراک دام پارس قرار دارد که دستگاه واگذارنده آنها به ترتیب عبارت است از سازمان مالی گسترش و بنیاد شهید و به طور کامل به بخش خصوصی واگذار گردیده اند.

(۱) س-ص-ص-ص (سازمان صنایع ملی ایران)

(۲) ب-ص-ص (بانک صنعت و معدن)

۱- سازمان بورس اوراق بهادار تهران - خصوصی سازی و تأثیر آن بر شرکتها، اسفند ۷۴

۲- سازمان بورس اوراق بهادار تهران - گفتاری پیرامون خصوصی سازی و اثرات آن بر بنگاه های تولیدی، تیرماه ۷۴

۳- سازمان بورس اوراق بهادار تهران - فرآیند خصوصی سازی و تأثیر آن بر بنگاه های تولیدی، اسفند ۷۱

۴- سازمان بورس اوراق بهادار تهران - آخرین اطلاعات مالی حسابرسی شده شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، ۱۳۷۴ [سه جلد]

۵- سازمان صنایع ملی ایران، گزارش تحلیلی عملکرد سال ۶۵ (تعداد کارکنان قبل از واگذاری - درصد استفاده از ظرفیت های اسمی قبل از واگذاری)

۶- سازمان بورس اوراق بهادار تهران - ماهنامه بورس اوراق بهادار تهران، اسفند ماه ۶۷ (ارز دارویی ها طی سال های قبل از واگذاری ۶۶-۶۴) (۱۳۶۴)

به متقاضیان عرضه نموده است.

حجم واگذاری‌ها

در خصوص حجم واگذاری‌های انجام شده می‌توان گفت که اگر کل شرکت‌های قابل واگذاری مطابق با مصوبه هیئت وزیران مورخ ۱۳۷۰/۲/۲۹، ۳۹۱ شرکت در نظر گرفته شود مشاهده می‌شود که در طول سال‌هایی که از جریان واگذاری‌ها می‌گذرد، حجم اندکی از شرکت‌های دولتی به طور کامل به بخش خصوصی واگذار گردیده‌اند. با عنایت به حجم بالای شرکت‌های قابل واگذاری و روند کند و آهسته‌ای که از جریان امر واگذاری می‌گذرد، مدت زمان زیادی نیاز خواهد بود تا تمامی شرکت‌های مزبور به بخش غیردولتی واگذار گردند.^۴

توضیح اینکه آمار واگذاری عرضه کنندگان سهام به روش‌های مختلف طی سال‌های اجرای سیاست خصوصی‌سازی حاکی از تعداد شرکت‌هایی است که به روش‌های مختلف بورس، مزایده و مذاکره در جریان امر واگذاری قرار گرفته‌اند. ولی آمار دقیق که نشان‌دهنده وضعیت انتقال کامل و یا نیمه تمام آنها به بخش خصوصی باشد وجود ندارد، لذا به صرف اطلاع از تعداد شرکت‌هایی که از طریق سازمان‌های واگذار شده، واگذاری آنها به روش‌های مختلف اعلام گردیده

این سازمان قرار گرفته‌اند. اینگونه شرکت‌ها تا قبل از پیروزی انقلاب اسلامی در بخش خصوصی فعالیت داشته و از طریق سرمایه‌گذاری‌های غیردولتی ایجاد شده‌اند. به همین لحاظ از نقطه نظر زمینه و فعالیت، شیوه تولید و بازار محصول به نحو مطلوبتری امکان فعالیت در بخش خصوصی را خواهند داشت. طی سال‌های اجرای سیاست خصوصی‌سازی در کشور سازمان صنایع ملی ایران، نسبت به دیگر دستگاه‌های واگذارنده سهم عمده‌تری از واگذاری شرکت‌های تحت پوشش را به خود اختصاص داده است. علیرغم اینکه طبق قانون شرکت‌های تحت پوشش بانک‌ها دولتی محسوب نمی‌شوند، به لحاظ آنکه عملکرد بانک صنعت و معدن در فروش سهام شرکت‌ها تأثیر قابل توجهی بر بازار بورس سهام شرکت‌های دولتی و بخش عمومی و همچنین زمینه فعالیت واگذار شده و عرضه سهام در بازار بورس اوراق بهادار دارد، عملکرد این بانک نیز در فرآیند واگذاری مورد توجه است. همچنین طی سال‌های تصویب و اجرای سیاست خصوصی‌سازی در کشور، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران بنابر ماهیت و فلسفه وجودی و نقشی که در ارتباط با ایجاد و احیاء صنایع داشته است، با اتخاذ روش‌های مختلف فروش در بورس اوراق بهادار، مزایده و یا مذاکره، سهام تعدادی از شرکت‌های تابعه خود را

۴- به منظور اطلاع دقیق و تفصیلی‌تر راجع به شاخص‌های مالی در شرکت‌های مالی مورد مطالعه می‌توان به منبع زیر مراجعه نمود:

طرح تحقیقاتی "ارزیابی عملکرد خصوصی‌سازی و شناسایی موانع و تنگناهای اجرایی آن در ایران" معاونت امور اقتصادی و دارایی،

وزارت امور اقتصادی و دارایی - بهمن ۱۳۷۵.

صنایع ملی ایران تعداد کل شرکت های واگذار شده ۱۴۶ شرکت نام برده شده که ۵۸ شرکت از طریق بورس و ۷۹ شرکت از طریق سایر روش های واگذاری در جریان امر واگذاری قرار گرفته اند. بانک صنعت و معدن یکی دیگر از عمده عرضه کنندگان سهام شرکت های دولتی است که براساس اطلاعات موجود تا پایان اسفندماه ۱۳۷۴ حدوداً ۱۲۳ شرکت را در جریان امر واگذاری قرار داده که از این میان ۴۷ شرکت از طریق بورس و ۷۶ شرکت از طریق سایر روش های واگذاری در شرف واگذاری قرار گرفته اند.

نمی توان به واگذاری کامل آنها پی برد. چنانچه سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران در گزارش عملکرد خصوص سازی شرکت های تحت پوشش خود چنین عنوان می نماید «که از ۷۱ شرکتی که براساس گزارش عملکرد، سهام آنها واگذار شده فقط فروش سهام در ۳۵ شرکت بیش از ۶۷ درصد بوده است»^۵. در حالی که در شرح عملکرد واگذاری این سازمان تعداد شرکت های واگذار شده به طریق بورس ۲۵ شرکت و به طریق سایر روش های واگذاری ۴۶ شرکت نام برده شده است که هنوز به طور کامل واگذار نگردیده اند و یا در مورد سازمان

جدول (۲) - آمار شرکت های واگذار شده تا اسفند ماه ۱۳۷۴ توسط دستگاه های مختلف

تعداد کل شرکت واگذارنده	روش واگذاری		دستگاه واگذارنده
	سایر	بورس	
۱۴۶*	۷۹	۵۸	سازمان صنایع ملی ایران*
۷۱	۴۶	۲۵	سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران
۱۲۳	۷۶	۴۷	بانک صنعت و معدن
۳۴۰	۲۰۱	۱۳۰	جمع کل

مآخذ: مجموعه اطلاعات بدست آمده از سه ارگان عمده درگیر امر واگذاری تا پایان سال ۱۳۷۴

* توضیح اینکه بر طبق اطلاعات بدست آمده و براساس آمار واگذاری از تاریخ ۷۳/۶/۱ لغایت ۷۴/۱۱/۱ تعداد ۹ شرکت از شرکت های تحت پوشش سازمان صنایع ملی ایران، طبق مصوبه هیئت وزیران به سازمان تأمین اجتماعی واگذار گردیده است که اختلاف در سر جمع مربوط به این دستگاه را توجیه می نماید.

۵- سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران - گزارش عملکرد واگذاری در ارتباط با شرکت های خصوصی شده تحت پوشش این سازمان، ارسال شده به معاونت امور اقتصادی، وزارت امور اقتصادی و دارائی - تیر ماه ۱۳۷۵

تحلیل شاخص‌های مالی / عملیاتی شرکت‌های واگذار شده

شاخص‌های مالی / عملیاتی مورد نظر در این تحلیل عبارتند از:

- درصد استفاده از ظرفیت

اسمی - اشتغال

- سود قبل از کسر مالیات - سودسرانه

- فروش - فروش سرانه

- نسبت بازدهی - سودآوری عملکرد

بالقوه در شرکت‌های مزبور (براساس شاخص قبل) نشان دهنده آن است که افزایش در شاخص‌های سود و فروش صرفاً در نتیجه افزایش تولید و آن‌هم به دلیل خصوصی شدن شرکت نمی‌باشد، بلکه افزایش سطح عمومی قیمت‌ها و تورم موجود طی سال‌های اجرای سیاست خصوصی‌سازی (۷۳-۱۳۷۰) تأثیر بسزایی در افزایش شاخص مذکور داشته است.

• سودآوری عملکرد شاخص حائز اهمیتی است که در واقع نسبت سود به فروش را نمایش می‌دهد. براساس اطلاعات موجود در بیشتر شرکت‌های واگذار شده شاخص سودآوری عملکرد طی سال‌های پس از واگذاری افزایش یافته است.

• نسبت بازدهی از دیگر شاخص‌های مالی است که در واقع نسبت سود به دارایی در شرکت را نشان می‌دهد. متأسفانه اطلاعات دقیق و کاملی نسبت به وضعیت دارایی شرکت‌های مورد مطالعه طی سال‌های قبل و یا بعد از واگذاری بدست نیامد تا بر آن اساس امکان محاسبه نسبت مذکور در تمامی شرکت‌ها و آنگاه مقایسه آن طی سال‌های قبل و بعد از واگذاری صورت پذیرد.

قابل ذکر است که دیگر شاخص‌های مورد مطالعه و ارزیابی در این مقاله عمدتاً براساس شاخص‌های مذکور قابل بررسی هستند که تحلیل آنها در قسمت‌های بعدی مقاله ارائه گردیده است. همچنان که در جدول شماره (۳) ملاحظه می‌شود در مجموع مقایسه اطلاعات مربوط به شاخص‌های

هریک از شاخص‌های اشاره شده به نوعی وضعیت مالی / عملیاتی شرکت‌های واگذار شده را نشان می‌دهند که در این قسمت به اختصار توضیحاتی راجع به برخی از آنها ارائه گردیده است:

• درصد استفاده از ظرفیت‌های اسمی در واقع توان بالفعل واحد تولیدی را در قیاس با امکانات بالقوه شرکت مورد ارزیابی قرار می‌دهد. آمار و اطلاعات بدست آمده از این شاخص در شرکت‌های مورد بررسی نشان می‌دهد که شکاف میان ظرفیت‌های عملی و اسمی طی سال‌های پس از واگذاری بیشتر شده است. به عبارت دیگر در این شرکت‌ها درصد استفاده از ظرفیت‌های اسمی کاهش یافته است.

• سود قبل از کسر مالیات و فروش، حجم فعالیت در شرکت‌های مورد بررسی را نشان می‌دهد. چنانکه آمار و اطلاعات مربوط به شرکت‌های واگذار شده در مورد این دو شاخص حاکی از گسترش حجم فروش و افزایش سودآوری می‌باشد که البته با توجه به عدم استفاده مطلوب از امکانات

جدول شماره ۳- اطلاعات مربوط به شاخص های مالی / عملیاتی در شرکت های واگذار شده

نام شرکت	متوسط سود قبل از کسر مالیات (میلیون ریال)		متوسط فروش (میلیون ریال)		تعداد کارکنان		متوسط ارزش کل دارایی ها		سود سرانه (میلیون ریال)	
	قبل از واگذاری	بعد از واگذاری	قبل از واگذاری	بعد از واگذاری	قبل از واگذاری	بعد از واگذاری	قبل از واگذاری	بعد از واگذاری	قبل از واگذاری	بعد از واگذاری
۱- صنایع بهشهر	۱۶۴/-	۱۹۵۶۰۰	۱۲۸/۱	۱۷۵۷۰۰	-	-	۱۷۸۲۰/۶	-	-	-
۲- تیغ ایران (لامیران)	۷۰۲/۸	۱۱۰۴۰	(۱۹۹/۸)	۴۷۸۰	۳۰۸	۳۱۰	۱۱۹۹/۳	۸۱۴۱/۴	۰/۶۵	۱۵/۴
۳- قند لرستان	۱۰۱۱/۵	۱۵۳۹۰	۹۷/-	۵۹۶۰	۱۵۳	۱۵۳	-	-	۰/۶۳	۳۸/-
۴- تولید کف	۵۶۵۸	۷۰۱۰۰	۸۹۲/۳	۱۸۸۰۰	۷۵۰	۷۵۰	۳۹۰۱۷/-	-	۱۱/۹	۲۵/۸
۵- پشم شیشه ایران	۳۳۶۰/۵	۲۱۸۷۸/۱	۵۳۸/-	۸۱۲۰	۴۵۵	۴۵۵	۱۵۷۰۵/۲	۱/۸۳۷/۱	۱۱/۷	۱۷/۸
۶- کاشی اصفهان	۳۸۵۷/۸	۳۶۴۰۰	۳۹۵/۸	۱۲۱۰۰	۱۲۵۶	۱۲۵۶	۴۰۸۹۹/۱	۱/۸۹۹/۱	۰/۳۲	۹/۶
۷- بسته بندی ایران	۶۱۵۵/۸	۵۵۱۴۰	۵۳۳/۶	۸۸۹	۱۳۵۲	۱۲۶۰	۵۱۰۲/۵	۴۱۱۹۹/۳	۰/۴۲	۰/۸۷
۸- پرویت	۹۲۴/۶	۸۱۰۰	۶۵۰/۵	۱۱۰۰/۱	۲۹۹	۲۹۹	۷۸۳/۱	۱/۸۳/۱	۲/۲	۳/۶
۹- سیمان شمال	۳۵۳۳/۵	۳۰۸۳۰/۱	۳۹۴/۴	۱۶۵۵	۸۷۵	۷۷۷	-	۳۱۱۲۵/۹	۵/۰/۰	۲/۳
۱۰- قند قهستان	۱۳۱۳/۸	۱۰۵۹۰	۴۹/۱	۱۷۳۰	-	-	-	-	-	-
۱۱- آفت	۳۲۳۳/۹	۲۶۶۰۰	۷۱۱/۸	۹۸۰۰	۹۲۴	۹۲۴	۵۲۹۷/۶	۸۷۲۰۰	۰/۸۷	۱۰/۶
۱۲- تولیدی تم	۱۵۳۳/-	۱۰۲۰۰	۱۰۴/۲	۱۴۰۰	۷۸۹	۲۸۹	-	۹/۱۹۸/۹	۰/۲۷	۶/۳
۱۳- کارتن ایران	۵۸۷۶/۲	۳۸۹۵۵/۲	۱۸۰	۸۰۶۹/۵	۵۹۴	۵۹۴	-	۴۰۸۰۲/۰	۰/۹۰	۶/۶
۱۴- سیمان کرمان	۵۳۸۶/۳	۳۵۵۷۴/۸	۸۷۶/۵	۱۶۳۵۹/۱	۹۸۵	۹۸۵	-	۴۰۸۰۲/۲	۰/۹۰	۶/۶
۱۵- نساجی بروجرد	۵۱۵۵/۳	۳۲۷۰۰	۶۲۰/۳	۱۰۱۰۰	۷۷۶	۷۷۶	-	۵۴۰۷۰/۰	۰/۷۰	۱۳/-
۱۶- ارج	۱۴۸۵۵/۶	۸۹۹۰۰	۶۵۸۵/۸	۱۹۵۰۰	۲۲۰۰	۲۲۰۰	۸۸۵۲/۶	۸۷۴۰۳/-	۶/۲	۷/۸
۱۷- خوراک دام پارس	۶۸۷۴/۶	۳۳۷۰۰	۶۹۲/۸	۴۴۰۰	-	-	۲۷۶۱/۵	-	-	-
۱۸- شیشه قزوین	۹۶۱۷/۶	۴۷۰۰۰	۵۲۹/۱	۱۸۰۰۰	-	-	۱۱۴۱/۵	۷۲۲۶/۷	۳/۸	۱۷/۸

نام شرکت		متوسط سهم هزینه‌های تولیدی		متوسط سهم هزینه‌های غیر تولیدی		متوسط سود به فروش		متوسط سود به دارایی‌ها		فروش سرانه (کارکنان/فروش)		درصد استفاده از ظرفیت اسمی	
قبل از واگذاری	بعد از واگذاری	قبل از واگذاری	بعد از واگذاری	قبل از واگذاری	بعد از واگذاری	قبل از واگذاری	بعد از واگذاری	نسبت بازدهی	نسبت بازدهی	قبل از واگذاری	بعد از واگذاری	قبل از واگذاری	بعد از واگذاری
(درصد)	(درصد)	(درصد)	(درصد)	(درصد)	(درصد)	(درصد)	(درصد)	(درصد)	(درصد)	میلیون ریال	میلیون ریال	(درصد)	(درصد)
۱- صنایع بهشهر	—	—	—	—	—	۷۸/۱	۳۸/۳	۵۵/۱	۶۵/۱	۶/۹	۳۳/۷	—	۱۱۳/۵
۲- تیج ایران (لاهران)	—	—	—	—	۳۸/۵	۴۳/۲	۳۸/۵	۱۷/۸	—	۲/۳	۳۵/۶	—	۵۶/۵
۳- آقند لرستان	۹۷/۶	—	۲/۴	—	۹/۶	۲۸/۷	—	—	—	۶/۶	۱۰۰/۶	—	۸۵/۶
۴- تولید کف	۸۵/۱	—	۱۵/۱	—	۷/۱	۷/۱	—	—	—	۷/۵	۹۳/۵	—	۷۲/۱
۵- پشم شیشه ایران	۹۱/۸	—	۸/۲	—	۲۵/۲	۱۷/۳	—	—	—	۵/۲	۹۸/۱	—	۵۵
۶- کاشی اصفهان	۹۳/۱	—	۷/۱	—	—	۱۰/۳	—	—	—	۳/۱	۱۷/۴	—	۱۰۶/۳
۷- بست‌بندی ایران	۹۱/۹	—	۸/۸	—	۹/۳	۱۶/۴	—	—	—	۱۰/۸۳	۲۸/۹	—	۶۲
۸- پریت	۸۸/۹	—	۱۱/۱	—	۳/۴	—	—	—	—	۲۷/۱	—	—	۷۴/۱
۹- سیمان شمال	۹۴/۱	—	۶/۱	—	۵۴/۷	—	—	—	—	۴/۱	۶۱/۷۳	—	۹۹/۳
۱۰- آقند قهستان	—	—	—	—	۳/۷	۱۶/۴	—	—	—	—	—	—	—
۱۱- آفت	—	—	—	—	۲۰/۱	۳۶/۴	—	۱۲/۴	—	۳/۷	۲۸/۱	—	—
۱۲- تولیدی تم	۹۴/۱	—	۶/۱	—	۶/۴	۱۲/۸	—	—	—	۳/۸	۲/۶	—	۷۶/۸
۱۳- کارتن ایران	—	—	—	—	۱/۸	۲۰/۸	—	—	—	۱۰/۱	۲۵/۶	—	—
۱۴- سیمان کرمان	۹۱/۸	—	۸/۷	—	۱۶/۳	۲۶/۱	—	—	—	۵/۵	۱/۶	—	۸۴/۴
۱۵- نساجی بروجرد	۹۶/۴	—	۳/۶	—	۲/۱	۳/۱	—	—	—	۶/۶	۴۲/۱	—	۱۰۲/۱
۱۶- ارج	۹۳/۱	—	۶/۸	—	۴۴/۲	۱۲/۱	—	—	—	۵/۴	۲۰/۴	—	۵۲/۱
۱۷- خوراک دام پارس	—	—	—	—	۱۰/۱	۱۳/۱	—	—	—	—	—	—	—
۱۸- شیشه قزوین	۹/۴	—	۶/۱	—	۵۵/۱	۳۸/۳	—	۶۵/۱	۲/۵	۶/۹	۳۳/۷	—	۱۱۲/۵

ادامه جدول شماره (۳)

نام شرکت	متوسط سود قبل از کسر مالیات (میلیون ریال)		متوسط فروش (میلیون ریال)		تعداد کارکنان*		متوسط ارزش کل دارایی ها		سود سرتانه (میلیون ریال)	
	قبل از واگذاری	بعد از واگذاری	قبل از واگذاری	بعد از واگذاری	قبل از واگذاری	بعد از واگذاری	قبل از واگذاری	بعد از واگذاری	قبل از واگذاری	بعد از واگذاری
۱۹- مخمل و ایرشم کاشان	۱۳۶۱/۷	۸۴۷۲/۵	۱۱۳۸۸/۳	۵۰۷۰۰	۳۰۲۸	۳۱۰۹	۱۱۶۵۶/۳	۴۴۹۸۸/۳	۰/۴۵	۲/۷
۲۰- پارس مینو	۴۰۵۷/۹	۱۳۲۰۵/۵	۱۷۲۱۲/۷	۷۰۱۶۹/۷	۱۹۹۹	۳۳۶۸	۱۱۳۳۵/۹	۶۵۴۲۲/۴	۲	۵/۶
۲۱- ایران برک	۹۱۱/۶	۲۱۲۰	۵۰۶۴/۵	۲۰۴۲۰	۸۳۲	۱۱۴۸	۲۵۳۱/۱	۲۲۹۹۴/۶	۰/۱۱	۱/۸
۲۲- کارتین پارس	۳۵۱/۲	۴۳۰۰	۴۰۲۳/۳	۱۵۸۰۰	۳۰۸	۲۶۷	—	۸۷۵۳/۱	۱/۱	۱۶/۱
۲۳- ایران فرم	۱۲۸/۵	۴۸۳/۴	۷۱۹/۶	۲۸۲۰/۱	۳۲	۵۴	—	۵۲۸۹/۳	۴	۹
۲۴- فرش پارس	۱۶۵۴/۹	۱۶۲۵	۵۸۲۹/۴	۲۱۹۷۳/۱	—	—	—	—	—	—
۲۵- ایران ترانسفو	۳۴۰۹/۱	۱۰۰۰۰	۱۸۸۲۰/۴	۶۸۴۰۰	۱۶۶۰	۱۴۶۰	—	۱۳۹۴۴۹	۲/۳	۶/۸
۲۶- سرما آفرین	۵۲۸/۷	۲۵۴۵/۵	۱۷۵۵/۸	۶۳۲۸/۵	۳۶۴	۳۶۶	—	۲۶۰۷۶/۴	۱/۵	۷
۲۷- پارس پامچال	۱۳۳۸/۷	۳۹۳۰/۵	۳۳۸۶/۹	۱۱۰۲۵/۸	۲۲۴	۲۲۴	۱۴۳۶/۳	۸۷۶۲/۶	۵/۹	۱۷/۵
۲۸- بستبندی پارس	۹۶۲/۵	۲۵۴۷/۵	۲۱۴۲/۵	۶۵۱۸/۹	۱۷۴	۱۵۸	—	۵۸۰۴/۸	۵/۵	۱۶/۱
۲۹- قوه پارس	۲۵۷۴/۴	۱۵۸۴/۴	۲۶۶۵/۳	۴۶۲۰	۱۳۳۸	۷۷۷	۲۷۲۲/۲	۱۲۲۶۳	۲/۱	۲/۲
۳۰- دارویی ابوریحان	۱۴۰/۶	۶۴۲/۱	۳۰۰۹/۸	۳۳۴۴/۳	۱۶۳	۲۱۰	—	۱۲۴۳۶/۶	۸/۶	۳/۱
۳۱- نقش ایران	۱۵۵۳/۹	۵۸۵/۱	۱۰۵۳۰/۹	۱۸۰۳۳/۸	۱۲۱۵	۱۰۱۱	—	۳۳۱۷۱/۲	۱/۳	۰/۶

* توضیح اینکه شاغلین هر یک از واحدهای صنعتی مورد مطالعه در سال های قبل و بعد از واگذاری (فقط آنهایی که اطلاعات مربوط به آنها در دسترس نبوده است) ثابت فرض شده است.

ادامه جدول شماره ۳

نام شرکت	متوسط حجم هزینه‌های تولیدی (درصد)		متوسط سهم هزینه‌های غیر تولیدی (درصد)		متوسط سود به فروش (درصد)		متوسط سود به دارایی‌ها (درصد)		گروهای سربار (کارکنان، انرژی و غیره)		شروع استفاده از ظرفیت
	تولیدی	متوسط	تولیدی	متوسط	تولیدی	متوسط	تولیدی	متوسط	میانگین	متغیر	
۱- مصلح و ایریتم کاشان	۹۳/۳	۶/۷	۱۲	۱۶/۷	۱۱/۷	۶/۸	۳/۸	۱۶/۳	۶۶	۶۶	۸۰/۱
۲- پارس مینو	۹۶	۴/۰	۳۳/۶	۱۸/۸	۲/۶	۲۰/۲	۸/۶	۴۰/۳	۷۵/۹	۷۵/۹	۷۵/۹
۳- ایران ترک	۸۹	۱۱	۱/۸	۱۰/۴	۳/۶۳	۹/۲	۶/۱	۱۸/۸	۲۱/۵	۲۱/۵	۷۶/۷
۴- کارتن پارس	۹۹/۲	۵/۷	۸/۷	۳۷/۲	—	۴۹/۱	۱۲/۱	۹/۸	۷۸/۸	۷۸/۸	۸۰/۶
۵- ایران فرم	۸۳/۵	۱۶/۵	۱۷/۸	۱۷/۸	—	۹/۱	۲۲/۵	۵/۳	—	—	۸۱/۷
۶- فرش پارس	—	—	۲۸/۴	۷/۴	—	—	—	—	—	—	—
۷- ایران ترانسفو	۸۹/۲	۱۵/۸	۱۸/۱	۱۲/۶	—	۷/۸	۱۲/۱	۴۶/۱	۵۵/۹	۵۵/۹	۸۵/۶
۸- سرما آفرین	۹۰	۱۰	۸۷/۱	۴۰/۱	—	۱۰	۷/۴	۱۷/۳	—	—	—
۹- پارس پامچال	۸۵/۷	۱۴/۳	۳۹/۲	۳۵/۶	۹۲/۵	۴۵	۱۵/۱	۴۹/۲	۲۷/۷	۲۷/۷	۸۷/۹
۱۰- پست بندی پارس	۸۹	۱۱	۴۴/۸	۳۹/۱	—	۴۴	۱۲/۳	۴۱/۳	۱۱/۸	۱۱/۸	۸۷/۹
۱۱- قوه پارس	۹۵/۲	۴/۸	۹/۶	۳۴/۳	۹۴/۵	۱۲	۲/۲	۶/۴	۳۳/۶	۳۳/۶	۱۷/۵
۱۲- دارویی ایریجان	۹۰/۵	۹/۵	۴۶/۷	۳۷/۴	—	۵/۲	۱۸/۵	۱۱/۲	۶۸/۶	۶۸/۶	۲۷/۷
۱۳- نقش ایران	۹۰/۸	۹/۹	۱۴/۸	۳/۲	—	۲/۵	۸/۷	۱۷/۸	—	—	۵۰

ملاحظه: همان جدول شماره ۱ می باشد.

تولیدی و در نتیجه افزایش شاخص های سودآوری و فروش در شرکت های مزبور گشته است.

- شاخص سودآوری عملکرد (نسبت سود به فروش) نیز در اکثریت شرکت های مورد بررسی طی سال های پس از واگذاری افزایش یافته است. بدین ترتیب به نظر می رسد با توجه به مشکلات ساختار تولید در کشور و وابستگی شدید فرآیند تولید به ارز و مواد اولیه خارجی از یک سو، و حاکمیت دولت در کسب و تخصیص درآمد (اعم از ارزی - ریالی) در سطح کلان اقتصاد کشور از سوی دیگر، رها نمودن شرکت های خصوصی شده و عدم رسیدگی و نظارت های ضروری پس از خصوصی سازی شرکت ها از سوی دولت، مشکلات عدیده ای را در واحدهای تولیدی، صنعتی خصوصی شده فراهم آورد. از مهم ترین آنها تحدید تولید و عدم استفاده از ظرفیت های بالقوه و بلا استفاده موجود در این شرکت ها است که در بلند مدت آثار سوئی را بدنبال خواهد داشت و از طرفی موجبات کندتر شدن روند خصوصی سازی و عدم تحقق اهداف مورد انتظار در این زمینه خواهد شد. براین اساس، لزوم نظارت های قبل و بعد از واگذاری از طریق ایجاد نهادی مستقل که اجرای سیاست خصوصی سازی را از ابعاد گوناگون هدایت نموده و از نقطه نظر سیاست گذاری و همچنین حل و فصل مشکلات فرآیند واگذاری و تسهیل هر چه

مذکور در ۳۱ شرکت مورد بررسی طی سال های قبل و پس از واگذاری آنها به بخش خصوصی از طریق مکانیزم بورس نشان می دهد که :

- شاخص سود و فروش در اکثر شرکت های مزبور طی سال های پس از واگذاری افزایش یافته است.
- با فرض ثبات تعداد شاغلین، فروش سرانه و سود سرانه طی سال های پس از واگذاری با افزایش مواجه بوده است.^۶

- شاخص درصد استفاده از ظرفیت های اسمی در اکثریت شرکت هایی که اطلاعات آنها در دسترس بوده است، نشان از شکاف هرچه بیشتر میان ظرفیت های علمی و اسمی بکار گرفته شده در شرکت های مزبور طی سال های پس از واگذاری می دهد.

- از یک سو شاخص های سودآوری و فروش گسترش حجم فروش و افزایش سودآوری را نشان می دهند و از سوی دیگر، شاخص عملکرد تولید و درصد استفاده از ظرفیت های تولیدی عدم استفاده از امکانات بالقوه تولید را نشان می دهد بنابراین، برآیند این دو عامل مؤید آن است که افزایش حجم فروش و سود نه صرفاً به لحاظ افزایش حجم ظرفیت تولید و آن هم تنها به دلیل خصوصی شدن شرکت، بلکه در نتیجه افزایش سطح عمومی قیمت ها و تورم موجود طی سال های اجرای سیاست خصوصی سازی (۷۴-۱۳۷۰) بوده است که به نوبه خود منجر به افزایش قیمت محصولات

۶- انتخاب فرض ثبات شاغلین، به دلیل عدم اطلاع از آمار شاغلین در شرکت های مزبور پس از سال های واگذاری بوده است. البته، این یک انتظار طبیعی است که پس از واگذاری میزان اشتغال در شرکت های واگذار شده کاهش می یابد.

مطلوب‌تر اجرای این سیاست راهگشا باشد، اجتناب ناپذیر می‌باشد.^۷ جدول شماره ۴ نتایج خلاصه شده تغییرات برخی شاخص‌های مالی را در شرکت‌های مورد مطالعه که به روش بورس واگذار گردیده‌اند طی سال‌های ۷۳-۱۳۶۸ نشان می‌دهد.

نیست که در سایر دستگاه‌ها نظیر سازمان صنایع ملی ایران و ... به روش‌های مزایده یا مذاکره واگذاری صورت نگرفته است، بلکه متأسفانه آمار تفصیلی درخصوص این قبیل واگذاری‌ها در سازمان‌های مذکور و در قالب شاخص‌های مالی / عملیاتی بدست نیامد و به ناچار به این نمونه

جدول شماره (۴) تغییرات برخی شاخص‌های مالی در شرکت‌های واگذار شده در ۵ ساله پس از واگذاری (۷۳ - ۱۳۶۸) - درصد

شاخص	کل نمونه مورد بررسی	افزایش	کاهش	نامشخص
سود سرانه (سود) تعداد کارکنان	۳۱	۲۵	۲	۴
فروش سرانه (فروش) تعداد کارکنان	۳۱	۲۶	۱	۴
نسب بازدهی (سود) دارایی	۳۱	۲	۱۷	۲۲
سودآوری عملکرد (سود) فروش	۳۱	۱۸	۱۳	-
درصد استفاده از ظرفیت اسمی	۳۱	۴	۱۰	۱۷

تحلیل عملکرد خصوصی سازی در شرکت‌هایی که به روش مذاکره (مزایده) واگذار گردیده‌اند

براساس اطلاعات موجود از عملکرد سازمان‌ها و شرکت‌های واگذار شده، فقط به نمونه محدودی از شرکت‌های واگذار شده به طریق مذاکره (مزایده) دست یافته شد که به سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران مربوط می‌باشند. البته این به معنای آن

محدود اکتفا شده است. بطور کلی تعداد ۷۱ شرکت از شرکت‌های سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران به بخش خصوصی واگذار شده‌اند که ۵ شرکت از این میان به طریق روش‌های مذاکره و مزایده به بخش غیردولتی واگذار گردیده است و با توجه به اطلاعات محدود در دسترس که در ارتباط با شاخص‌های مالی / عملیاتی این شرکت‌ها بدست آمده است، تحلیل وضعیت این واحدهای تولیدی

۷- به منظور اطلاع دقیق و تفصیلی از نتایج شاخص‌های مالی / عملیاتی در این مقاله می‌توان به منبع زیر مراجعه نمود:

طرح تحقیقاتی " ارزیابی عملکرد خصوصی سازی و شناسایی موانع و تنگناهای اجرایی آن در ایران " - معاونت امور اقتصادی - وزارت امور اقتصادی و دارایی بهمن ۱۳۷۵.

واگذاری، در شرکت های با مقیاس تولید کوچک و متوسط و حجم سرمایه گذاری های متناسب با آنها، امکان واگذاری به اشخاص حقیقی و یا حقوقی در بازار به روش های مختلف مذاکره، مزایده و مبادله وجود دارد. لذا از این نظر با توجه به ماهیت تولید برخی شرکت های مذکور، روش واگذاری از هماهنگی لازم برخوردار نیست. چنانکه اغلب شرکت های مورد مطالعه اولاً تحت شرایط انحصاری مشغول به فعالیت می باشند، ثانیاً غالباً سرمایه گذاری های بالایی را می طلبند که با توجه به راه های پیش بینی شده جهت بهبود عملکرد

طی سال های قبل و بعد از واگذاری میسر گردید.^۸ توضیح اینکه اطلاعات مذکور مربوط به شرکت هایی است که اولاً بیش از ۵۰٪ سهام آنها به بخش خصوصی منتقل شده و ثانیاً روش واگذاری آنها، انتقال مالکیت از طریق مذاکره و یا مزایده بوده است. اعمال این شرایط سبب شد که در نمونه مورد نظر فقط شرکت های واگذار شده توسط سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران مورد ملاحظه و تحلیل واقع شوند. جدول شماره ۵ برخی اطلاعات در خصوص شرکت های مذکور را نشان می دهد.

جدول شماره ۵ - برخی اطلاعات مربوط به شرکت های واگذار شده به روش مذاکره (مزایده)

نام شرکت	موضوع فعالیت	درصد سهام واگذار شده	نوع کالای تولیدی
تولید پیستون ایران	تولید پیستون	۷۱/۳	واسطه ای
تولید لوازم برق اتومبیل	تولید لوازم اتومبیل	۶۰/۱	واسطه ای
نورد آلومینیوم اراک	تولید آلومینیوم	۱۰۰	واسطه ای
بوش	لوازم اتومبیل	۴۵/	واسطه ای
تولید رادیاتور اتومبیل	رادیاتور اتومبیل	۶۰/۱	واسطه ای

مآخذ: گزارش عملکرد واگذاری در شرکت های خصوصی شده تحت پوشش سازمان گسترش و نوسازی

صنایع ایران - تیرماه ۱۳۷۵

۱-۳- موضوع فعالیت (ماهیت تولید)

شرکت ها از طریق خصوصی سازی، اولویت روش با انتقال مالکیت و به روش بورس می باشد. البته توجه به این نکته ضروری است که شرایط خاص بازار بورس در پذیرش شرکت ها مبنی بر سودآور

در ۵ شرکت مورد مطالعه نوع کالاهای تولیدی نشان از واسطه ای بودن محصولات تولیدی می دهد. با توجه به مبنای مطالعاتی روش های

۸- سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران - گزارش عملکرد واگذاری در ارتباط با شرکت های خصوصی شده تحت پوشش این سازمان،

ارسال شده به معاونت امور اقتصادی، وزارت امور اقتصادی و دارایی - تیرماه ۱۳۷۵

مورد مطالعه نشان می‌دهد که فروش در تمامی شرکت‌های واگذار شده، به نحو قابل توجهی افزایش یافته و همچنین شاخص فروش سرانه به تبع افزایش قابل ملاحظه فروش و در عین حالی که تعداد شاغلین این واحدهای تولیدی غالباً افزایش یافته است، از روند افزایشی قابل توجهی برخوردار بوده است.

● به منظور ارزیابی دقیق‌تر از وضعیت شاخص‌های مالی در شرکت‌های مورد مطالعه از نسبت سود به فروش یا به عبارتی شاخص سودآوری عملکرد استفاده شده است تا نشان داده شود علیرغم زیان‌ده بودن برخی از شرکت‌های مورد بررسی، آیا نسبت مذکور از روند مثبتی برخوردار بوده است یا نه؟ محاسبه نسبت فوق نشان می‌دهد که در میان ۳ شرکت از شرکت‌های مورد مطالعه نسبت سود به فروش کاهش یافته و در برخی از این موارد، کاهش قابل ملاحظه‌ای هم صورت پذیرفته است. توضیح اینکه عملکرد شاخص سود در شرکت‌هایی که سهام آنها از طریق بازار بورس به بخش غیردولتی واگذار گردیده است به مراتب بهتر از شرکت‌هایی است که از طریق دیگری چون مذاکره یا مزایده به بخش خصوصی عرضه و واگذار شده‌اند. در عین حالی که بطور کلی روند تغییرات شاخص سود در شرکت‌های واگذار

بودن آنها حداقل در سه سال قبل از واگذاری از جمله موانعی بوده است که عرضه سهام شرکت‌ها را در بورس با مشکلات متعددی مواجه ساخته و به ناچار در فرآیند انتقال آنها به بخش خصوصی از سایر روش‌های واگذاری از جمله مزایده یا مذاکره استفاده شده است.

۲-۳- ارزیابی شاخص‌های مالی / عملیاتی

شاخص‌های مورد مطالعه درخصوص شرکت‌های واگذار شده به روش مذاکره (مزایده) عبارت بوده‌اند از تولید سرانه، فروش سرانه و سودآوری عملکرد که نتایج حاصل از بررسی روند شاخص‌های مذکور نشان می‌دهد که:^۹

● ارزیابی عملکرد شرکت‌های مورد بررسی از طریق شاخص تولید نشان می‌دهد که متوسط میزان تولید طی سال‌های بعد از واگذاری (۷۳-۱۳۷۰) در اغلب شرکت‌های مذکور از روند افزایش قابل ملاحظه‌ای برخوردار بوده است. همچنین شاخص تولید سرانه با توجه به افزایش تعداد شاغلین در اکثریت شرکت‌های مورد استفاده از روند افزایشی برخوردار بوده و مؤید افزایش بهره‌وری نیروی کار در اغلب شرکت‌های مذکور طی سال‌های پس از واگذاری است.

● بررسی پیرامون متوسط فروش در شرکت‌های

۹- به منظور اطلاع تفصیلی‌تر از نتایج بررسی شاخص‌های مذکور و مشخصات کامل مربوط به شرکت‌های مورد بررسی می‌توان به منبع زیر مراجعه نمود:

طرح تحقیقاتی "ارزیابی عملکرد خصوصی‌سازی و شناسایی موانع و تنگناهای اجرایی آن در ایران" - معاونت امور اقتصادی، وزارت امور اقتصادی و دارایی، بهمن ۱۳۷۵.

جمع بندی و نتیجه گیری

در مجموع تحلیل خرد سیاست واگذاری از طریق اطلاعات مربوط به شاخص های مالی / عملیاتی در شرکت های واگذار شده طی مدتی که از جریان سیاست خصوصی سازی در کشور می گذرد از طریق بورس و یا سایر روش های واگذاری (مزایده یا مذاکره) نشان می دهد که:

۱) شاخص سود و فروش در شرکت های واگذار شده به روش مذاکره (مزایده) همانند وضعیت این شاخص ها در شرکت های واگذار شده به روش بورس، طی سال های پس از واگذاری از روندی صعودی برخوردار بوده است. هرچند که اطلاق کلیه نوسانات مثبت پدید آمده در شاخص های مذکور را نمی توان در نتیجه خصوصی شدن این شرکت ها دانست و عوامل مختلف از جمله افزایش شدید قیمت ها، یکی از دلایل عمده در افزایش

شده به دلیل متأثر بودن از عوامل اقتصادی نظیر افزایش سطح عمومی قیمت ها طی سال های اجرای سیاست خصوصی سازی در هماهنگی با سایر شاخص های مورد بررسی نمی باشد. به عبارت دیگر هر چند که در شرکت های مورد بررسی طی سال های پس از واگذاری شاخص های سود، فروش و یا سودآوری عملکرد با افزایش قابل توجه مواجهه بوده است، لیکن عدم استفاده از ظسرفیت های بالقوه و وجود شکاف میان ظرفیت های اسمی و عملی نشان دهنده آن است که افزایش حجم فروش، سود و یا شاخص سودآوری عملکرد تنها به دلیل خصوصی سازی نبوده بلکه عوامل دیگری از جمله افزایش سطح قیمت ها در بروز این پدیده بی تأثیر نبوده است. جدول شماره ۶ تغییرات برخی شاخص های مالی در شرکت های واگذار شده به روش مذاکره (مزایده) را نشان می دهد.

جدول (۶) - تغییرات برخی شاخص های مالی در شرکت های واگذار شده به روش مذاکره (مزایده)

شاخص	کل نمونه مورد بررسی	افزایش	کاهش
تولید	۵	۳	۲
تولید سران	۵	۲	۱
فروش	۵	۵	-
سود آوری	۵	۴	۱
اندکس	۵	۴	۱
ارزیابی بورس	۵	۵	-
سودآوری عملکرد	۵	۲	۳

منبع: سازمان بورس و سوازی صنایع ایران - گزارش عملکرد واگذاری

از سال ۱۳۷۹ لغایت اسفند ماه ۱۳۷۴

مذکور تلقی می‌گردد.

۲) شاخص اشتغال در شرکت‌هایی که به روش بورس واگذار گردیده‌اند در اغلب موارد که اطلاعاتی از این شاخص در دسترس بوده است از روندی ثابت حکایت می‌کند. حال آنکه تعداد شاغلین در شرکت‌های واگذار شده به روش‌های مذاکره یا مزایده غالباً با افزایش مواجه بوده است (حداقل در نمونه مورد بررسی در این تحقیق).

۳) نسبت سودآوری عملکرد (سود/فروش) در اکثر شرکت‌های واگذار شده به روش بورس و مذاکره طی سال‌های پس از واگذاری افزایش یافته است. قابل توجه است که در میان شرکت‌های واگذار شده به روش مذاکره (مزایده) بعضاً با زیان سنواتی مواجه بوده‌اند که خود عاملی در جهت کاهش نسبت مذکور در این شرکت‌ها بوده است. البته اطلاعات محدود موجود در سطح نمونه مورد بررسی نشان می‌دهد که زیان‌ده بودن این شرکت‌ها تنها به سال‌های پس از واگذاری مربوط نبوده و در برخی سال‌های قبل از آن هم زیان‌ده بوده‌اند. هرچند که نرخ رشد زیان‌دهی، آنها در سال‌های پس از واگذاری بسیار کند و آهسته‌تر بوده است. در عین حال در میان شرکت‌های واگذار شده از طریق بورس اکثریت قریب به اتفاق با سوددهی مواجه بوده‌اند که توأم با افزایش شاخص فروش منجر به افزایش شاخص سودآوری عملکرد در این شرکت‌ها گشته است.

براین اساس بدرستی نمی‌توان تغییرات پدید آمده در شاخص‌های مالی / عملیاتی شرکت‌های واگذار شده از طریق روش‌های مختلف واگذاری

اعم از بورس و یا مذاکره را مورد مقایسه و تحلیل همه‌جانبه و دقیق قرار داد. زیرا علل نوسان در هر یک از شاخص‌های مذکور تنها ناشی از به اجرا درآمدن سیاست خصوصی‌سازی و واگذاری آنها به بخش غیردولتی نبوده است، زیرا مجموعه‌ای از عوامل ساختاری و مقطعی که بر شرایط و موقعیت اقتصاد کشور حاکم بوده است، در بروز نوسانات فوق مؤثر بوده و در نتیجه ارزیابی اثرات خصوصی‌سازی را در میان شرکت‌های خصوصی شده بسیار دشوار و با تأمل مواجه ساخته است. همچنین اطلاعات کامل و قابل استنادی که فرآیند واگذاری‌های به عمل آمده را در طی سال‌های اجرای سیاست خصوصی‌سازی در شرکت‌های واگذار شده نشان دهد، به تفصیل و با ذکر جزئیات مربوط به شاخص‌های عملکرد آنها در دسترس نمی‌باشد که بتوان نتایج حاصل از تحلیل شاخص‌های اطلاعاتی را با قاطعیت و اعتماد بیشتری نسبت به کل فرآیند واگذاری تعمیم داد. این مسأله، یعنی کمبود آمار و اطلاعات از دیگر مشکلات قابل توجه جهت تحلیل همه‌جانبه روند اجرای سیاست خصوصی‌سازی در کشور محسوب می‌گردد.

با توجه به نتایج بدست آمده از وضعیت عملکرد خصوصی‌سازی در شرکت‌های مورد بررسی و مشکلات موجود در فرآیند اجرای واگذاری می‌توان به فقدان نهاد مستقل امر خصوصی‌سازی که باید وظیفه نظارت بر جریان واگذاری را چه طی سال‌های قبل از واگذاری و یا بعد از واگذاری را برعهده داشته باشد، اشاره نمود.

وظایف این نهاد انجام اقداماتی در جهت تنظیم مجموعه آمار و اطلاعات پیرامون عملکرد شرکت های واگذار شده است که در جریان مطالعات و تحقیقات ضروری می باشد.

براین اساس به نظر می رسد وجود چنین سازمانی با در اختیار داشتن بازوهای تخصصی، اجرایی و نظارتی اهداف مورد انتظار از اجرای این سیاست را تسریع و تسهیل خواهد نمود چنانکه یکی از

منابع و مأخذ

- ۱- معاونت امور اقتصادی، وزارت امور اقتصاد و دارایی - طرح تحقیقاتی «ارزیابی عملکرد خصوصی سازی و شناسایی موانع و تگناهای اجرایی آن در ایران» - بهمن ۱۳۷۵
- ۲- سازمان بورس اوراق بهادار تهران - گفتاری پیرامون خصوصی سازی و اثرات آن بر بنگاه های تولیدی، اداره مطالعات و بررسی ها - تیرماه ۱۳۷۴
- ۳- سازمان بورس اوراق بهادار تهران - فرآیند خصوصی سازی و تأثیر آن بر بنگاه های تولیدی - اسفندماه ۱۳۷۱
- ۴- سازمان بورس اوراق بهادار تهران - آخرین اطلاعات مالی حسابرسی شده شرکت های پذیرفته در بورس اوراق بهادار تهران ۱۳۷۴ - (سه جلد)
- ۵- سازمان بورس اوراق بهادار تهران - ماهنامه بورس اوراق بهادار تهران - اسفندماه ۱۳۶۷
- ۶- سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران - گزارش عملکرد واگذاری در ارتباط با شرکت های خصوصی شده تحت پوشش این سازمان، ارسال شده به معاونت امور اقتصادی، وزارت امور اقتصادی و دارایی - تیرماه ۱۳۷۵
- ۷- سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران - گزارش عملکرد فروش سهام از سال ۱۳۶۹ لغایت اسفند ماه ۱۳۷۴
- ۸- سازمان صنایع ملی ایران - گزارش تحلیل عملکرد - سال ۱۳۶۵
- ۹- سازمان صنایع ملی ایران - گزارش آخرین وضعیت عملیات واگذاری - شهریور ۱۳۷۳

10- Gilis, Malcom.T., Taxes and Subsidies Through State Owned Enterprises, Paper Prepared For Sequoia Conference Series, Washington, May 1990.

11- Eduardo Bordnftztein & Manmohan S. Kumar, Proposal of Privatization in Eastern Europe, IMF Staff Papers, vol 38, No 2. June 1991.

